kezüt« is adják. A cselszövő, semmi istentelen ténytől nem irtózó Omladina diva anyát ad, hatalma által papucs-vitézzé avatván fel hozzátartozóit s otthon ő hordja a sapkát.

Látni fogjuk aztán szt. György lovag vitézeit fülnyest munkájokat ismételni. A pünkösti király még egy ideig nem kap szerepet, valószinü azonban, hogy már legközelébb ő is fellép s látni engedi még egyszer az eddig kijavitott, toldott orru lovát. De ez még semmi! Szolga, apród, udvarhölgy, élelmező, kalauz, áruló, hóhér, királytjátszó — s vértanu egy személyben Románia. Ennyi nagy tehetséget egyedül ő fog szinezni, hogy erre képes, azt már nehány alakitásból kivehettük. Vannak aztán elégedetlenek, lázadók nagy számmal, kik legtöbb hasznot huznak az egész előadásból. Hősök s ezek a legelső helyet érdemelték volna itt is: oroszok és törökök, kik abban különböznek egymástól, a miben a vutki a korántól. A darab, minthogy már kezdetét is vette, mint előadásából látjuk, hiven megfelel ciménck, mely igy hangzik: „Kancsukária.“

Ebben a lefolyandó előadásban találta fel ugylátszik Európa azt, mely őt képes lesz nem csak érintgetni, hanem ütlegelni is. Ez az a drasztikus szer, mire szüksége volt. Ezt ő készitette, ő szabadalmazta. Vegye is be, de vigyázzon meg ne fekügye gyomrát az orosz kétszersült.

Sohasem volt két év óta veszélyeztetve Európa érdeke, sohasem kellett félnie a kancsukától, mert barátságosan egyezték, hogy Oroszország megteheti a mit akar. Ők, a többiek nem félnek semmitől, hiszen Oroszország szavát adta, hogy az érdekeket nem fogja sérteni; de azt ne feledjük, hogy Oroszország nincs, hanem van cár, ki pedig az omladina körmei közt ugy vonit és akkor, a mint neki erre jelt adnak, körmöl is. Nehéz azokból szabadulni a cárnak, ki talán meglehet nem is akar feloldoztatni a gyámság alól, mivel könnyen trónját veszthetné.

Igy aztán utazik a cár tovább: a Pruth mellől a Duna meg az Olt mellé, Plojestiből Bukurestbe, hol Nikolaj már eljegyezte Romániát s nőül is veszi őt aztán balkézre. Megy, mendegélni fog, hol az ágyu szól, hol Románia a veszteségekért, melyek eddig érték s érni fogják, diadal-kaput készit fogadtatására. A jöllétnek örvendett Románia eddig, hogy megunta a jó napokat! Hütlen lett urához, magához, s bár bátorságát mindig bocskora képviselte, egyszerre oly kedve lett az oroszok adta vutkitól, hogy királysággá proklamálta magát, hogy kiüzze urát házából, hogy hasonlithasson ama bizonyos közmondás tótjához. Kár volt érte, mert bizony haszna nem lesz belőle! Vagy talán azt hiszi, hogy most egy lökésre Törökország szét hull? Jaj neked Románia, kinek kezedben, nem dákó a Daco, Törökország meg nem báb a Balkán billárdján! Csak előre! A Demeterek óvjanak meg aztán, ha tudnak; Oroszország cárja legyen irgalmas neked!

Még elkövetkezhetik az az idő, midőn szörnyen „udvarias“ fejedelmetek, az orosz hatalom képviselőinek átadván palotáit — még a Bratianuk födele alól is kénytelen lesz kiköltözködni.

Nagyságaitok bizarr reményekkel kecsegtetve titeket, szállottatok az aranyos kalitból ki s az orosz lépre, melyről még a legjobb esetben is csak tollfosztottan, szánandó állapotban lesz a szabadulás.

Szép ünnep lesz ekkor. Az egykori boldog ország kirabolva, felégetve, megapadva számban, rongyosabb, mint koldus had, koldusabbal élén fog hymnuszokat zengeni a bitangul eladott szabadság visszanyerése fölött. S valóban ez a legvalószinübb mit várhat Románia hála fejében.

Indokoltatott, hogy kényszeritve volt Románia engedni az orosz invásiónak. Gyengesége hozta igy magával, hogy engedjen az erőnek.

Persze, hogy oldalba rugja a portát alig millió franknyi adó megtagadása mellett, hogy hadat üzenjen annak, kinek oltalma alatt lett virágzóbbá, tekintélyesebbé, hogy független királysággá proklamálja magát, erre mind kényszeritve volt Románia. Nem-e a legszemtelenebb arculcsapása ez a valóságnak?

A garancia hatalmak sem adtak Romániának utatmódot a szabadulásra mondják aztán. Hát hogy tegye azt, a mi már előttünk ismeretes, aláirta valamelyik állig fegyverzett megmoccanni sem merő?

Megtörtént a minnek történnie kellett a páratlan együgyüség mellett. A komedia ismétlődik s lefolyása alatt, mig a Vörőstoronynál az oroszok pontonokat készitenek n. szebeni ácsok segédkezésével, essünk ámulatba egy irkász „secundo genitura féle“ agyréme fölött. Várjuk még ezután is a különfélekép garnirozott geniturákról terjesztett bécsi hireket, melyek bizonyára bolond lyukból veszik eredetöket, mint testvérei.

Olvassuk, mint ma is: hogy a mozgósitás pár nap alatt kezdetét veszi nálunk is, sajnálkozzunk Ardahán eleste*) a légberöpült monitorok felett; essünk kétségbe Törökország sorsa felett, igyunk nagyot rá, szidjunk közben a kormányt — s ha ki is aludtuk magunkat, meglátjuk aztán, hogy „Kancsukázia“ a végén csak igazi tragicomoedia, a melyen a szakácsok bámulni fognak s Európa sirvafakadva kacag.

Kadich.

*) Ardahan visszavétetett, Ázsiában a török fegyvereket mindenütt legfényesebb diadalok kisérik. Szerk.

Vidéki hang

a vita alatt lévő sepsi-szentgyörgyi és baróthi felső népiskoláinkról.

Engedje meg igen tisztelt szerkesztő ur, hogy becses lapja hasábjain ezen cim alatt vitatott tanügyi kérdéshez mint tanitó, mint nemzetem javára, boldogságára munkáló hozzászólhassak, mely kérdés egyaránt érdekli a társadalom minden rétegeit vallás és nemzetiség különbség nélkül. Mert a gazda, iparos, kereskedő, pap, tanitó, hivatalnok élete oly egymásután következő láncszemét képezik a társadalmi foglalkozásoknak, melyekből ha egyik osztály hiányzik vagy ingatag lábon áll, bukni kell az egész csoportnak.

Magam is egy felekezetnek vagyok egyik hivatalnoka, a felekezeti irányu iskola keblében jutottam célomhoz, de mégis a felső népiskolákról a „Nemere“ folyó évi 36, 37, 39-ik számaiban fölvett népiskolai kérdést nem tartom ez irányban megitélendőnek. Nem, mert szükkörü falusi életünkben napról-napra látom a nép tönkrejutását a mezőgazdaság terén, érzem az egyházi hivatalnokok folytonosan apadó jövedelmét, pedig minden községnek annyi hold szántóföldje van, mint volt a mult időben, sőt még állithatom, több van, mint volt régen s mégis az egyházi hivatalnokok fizetését nem képes sok család hordozni.

Honnan származik ezen állapot, mely ha sokáig tart, kitörli ezen nemzedék emlékezetéből őseink dicső erényét? Nézetem szerint származik ez az elmaradott gazdasági rendszertől, melylyel már a versenyt idegenek előtt meg nem állhatjuk. Nem elég mai napság három nap keresni meg azt, mi egy napra szükséges. Kérdheti valaki: hiszen őseink annyit vagy még többet kerestek, mennyi egy napra elegendő, miért nem tudjuk mi is ezt tenni, hisz az a föld adja, az a nap táplálja munkálkodásunkat? Felelet igen könnyü ezen kérdésre, mert őseink ös erejü földeken csekély szükségleteikre nagyon könnyen előállithatták a megkivántatókat és nekünk a kisoványodott földek maradva meg, napról-napra egyenként mondják fel a szolgálatot. Valami okának kell lenni ennek, minek fejtegetésébe nem bocsátkozom, de adom nézetemnek azon kifejezését, hogy ezen csak a népnevelés segithet. Ha kell a mesterség tanulására időt és költséget forditani, hogy tagadhatnók meg ezt épen a legkényesebb foglalkozástól, a mezőgazdaságtól!

A népnevelés betetőzését képezi nézetem szerint a felső népiskolai intézmény s koronáját a gazdasági szakosztály, melynek növendékei, kik kis gazdaságaikba fognak visszatérni, átalakitást fognak eszközölni e téren, különben államgépezetünk megbomlik s több rendbeli bukkanások között egyházaink is bukásnak néznek elébe. Kimondhatom tehát a legnyiltabban, hogy a gazdasági szakosztály felállitásával Háromszék közigazgatási férfiai méltán megérdemlik a „honatyák“ elnevezését, reményt nyujt ez, hogy jövőben kenyeret ad az iparosnak, hivatalnoknak s ujabb életet az egyháznak és erkölcsiségnek. Mert ha cikksorozat szerint át kell alakulni Háromszék gazdaszatának len-, kender-, bortermelésre iparüzhetés végett, vajjon nem kiván e ez ujabb irányu oktatást még inkább, mint a szemtermelés? Vagy mit gondol, hogy a lefolyt vándortanitás nélkül rendeltek volna-e meg gazdáink annyi lenmagot, mennyit szerencsés voltam látni s sepsiszentgyörgyi gazdasági iskolában?

Nagyon erőltetett a jelzett cikksorozat azon tétele, mely céltévesztettnek jelzi a gazdasági szakosztály felállitását. Nem céltévesztett pedig már azért se, mert Háromszék ősidőktől fogva mezőből és erdőből tartotta fenn magát s hogy a bevételek a kiadásokat megbirhassák, népének egy része fogja az ipart fejleszteni, más része a mező- és erdőgazdaság mellett fog maradni. Vagy talán lehetne ipart teremteni, ha nem lenne, ki nyers anyagot szolgáltasson? Idegen országtól ezt várni nem lehet, mert mig egy jövőbeli muszka háboru lefoly, munka- és keresethiány miatt a székely nemzet megéhezik s könnyen idegen hatalom kezébe dobja magát egy tál lencséért és egy zárlat hamar tönkre teszi az idegen anyagra támaszkodott ipart. Nem lehet pedig az egész Háromszéket iparra terelni már a természeti hajlamok különbözőségénél fogva is.

Nekem van tanitványom, ki a furás-faragásban, másik az istálló jászlánál leli fel minden kedvét, mely hajlamoktól ha elterelnők ezeket, meglehet engednének az erőszaknak, de később átkukat vonnók magunkra. A társadalomnak átalakulása mutatja nekünk az irányt, hogy az ismeretek több irányu terjesztése által érhetni el a legfőbb célt: az önmegelégedést.

Egy szakintézet nem lehet ellensége a már megszokott gymnasiális rendszernek, sőt annak inkább gyámolitó testvére. Mert lehet-e remélenünk, hogy népünk oly nagy tömegben tanitassa gyermekeit, mint tette eddig, ha rövid időn eljut oda, hogy kenyerét sem tudja kicsikarni hangyaszorgalma mellett is birtokából? Csak vagyonos nép áldozhat a classica literatura megszerzésére, de a szegény visszahuzódik s elvesztjük azon álláspontot, hogy a tehetségesebbek kiválhassanak a nagy tömegből s a hazának hasznos fiai legyenek. Az emberiség és nemzet nagy kárt fog szenvedni, mert anyagi hiány miatt a tehetségek köznapiasságba enyésznek el.

Most már áttérek azon kérdésre, hogy ha sikerülne cikksorozatnak Baróthra összpontositni a gazdasági szakosztályokat, mi lenne akkor?

Az, hogy az egész Háromszék csak álmában látná a gazdasági szaktanitást s igy sem magunk, sem gyermekeink semmi hasznot sem láthatunk a kiadott összegből, mit nagy részben mi Háromszéknek fizetünk a tanügy és gazdaságunk előmozditására. Rosz, rosz combinatio az, milyent a cikksorozat magában foglal, midőn Háromszéket Erdővidékre akarja vándoroltatni tanulás végett.

Sokat lehetne erről elmélkedni, de azt hiszem, hogy elismeri nevezett cikksorozat, miszerint eszméje céltévesztett, bárha határozottan ellentmond is a capacitálhatásnak. Ne ártsunk a nevelésügynek, ha nem használhatunk!

Kis Sándor.

Bölön, 1877. május 30.

Lélekemelő ünnepélynek voltak tanui Bölön község lakói f. hó 26. és 27-én, a melyre valláskülönbség nélkül seregesen tódultak. Hogy is ne, mikor az emberiség legdrágább kincse a tudomány ülte diadalát. A bölöni unitárius felekezeti iskolánál ez évben három rendes tanitó müködött és több mint 280 tanuló nyert oktatást. A vizsgálat f. hó 26. és 27-én tartatott a nevelés számos barátjai jelenlétében.

Ha tekintetbe vesszük, hogy mennyi fáradságába és önmegtagadásába kerül az algymnáziumi tanitó-testületnek is, mig korosabb növendékeivel eredményt mutathat fel, annyival nagyobbszerü volt meglepetésünk azon eredmény felett, a melyet vezértanitó Vitális Domokos ur lankadatlan szorgalma és kitartása által elért és a mellyel a nevelés barátait meglepte. A csaknem gyügyögni is alig tudó gyermekek oly tökéletes irás, olvasás és számolással lepték meg a hallgatóságot, hogy semmi kivánni való fenn nem maradhatott. A magyar nyelv elemeiben is teljes jártasságot árultak el, a szóknak tagolása, a szavakban a hosszu és rövid magánhangzók helyes használata — különösen emlitést érdemel.

De még nagyobb eredményt mutatott fel a VI ik osztály, melynek tagjai nemcsak a hazai, de a világtörténelemben is, ugyszintén számtan, természettan, természetrajz és a magyar nyelvben a mi lényeges dolog reánk nézve — oly nagy jártasságot tanusitottak, hogy ez bámulatra ragadta az ahoz értő hallgatóságot.

Dicsérettel kell megemlékeznem rendes tanitó Albert L. és Tamási I. uraktól, kiknek növendékei szabatosan és értelmesen feleltek, haladást és igyekezetet tanusitottak. Fogadják nevezett tanitó urak egyen-egyen hálás köszönetünket azon buzgalomért, melyet a népnevelés körül a lefolyt iskolai évben kifejtettek.

Üdvözölve legyen vezértanitó Vitális Domokos ur is, mint a ki megmutatta, hogy helyes irányban vezetett oktatási, rendszerrel, szelid bánással és emberi erőt csak nem felülmuló igyekezettel rövid időn, mily nagy eredményeket lehet elérni. — A bölöni unitária iskolaszék érdemes elnöke tisztelendő Lőfi Áron urnak és az iskolaszék minden egyes tagjának csak gratulálhatunk azon választás felett, a mellyel vezértanitó Vitális Domokos urat tanitótestületünk tagjává tette. Sok ily derék tanitót a székely népnek!!

Még köszönetünket fejezzük ki inspector curátor tekintetes Szabó László urnak is, a ki, bár kora előhaladott — soha sem mulasztja el a nevelés körül fáradozni és személyes jelenlétével a tanulókat szorgalomra serkenteni s kérdéseivel értelmüket fejleszteni.

Fogadja forró köszönetünket tek. id. Barabás Sándor ur is, ki 3 darab vallásos könyvet bocsátott a vizsgáló bizottság rendelkezésére a végből, hogy azok a legjobb iró, olvasó és számoló VI-ik osztályu három tanuló közt osztassanak ki.

Köszönettel tartozunk a községi elöljáróságnak azon kérlelhetetlen szigorért, mellyel a mulasztókat kötelességük teljesitésére rászoritotta.

Ki kell emelnünk különösen községünk érdemes jegyzője tks. Tana Sámuel urat, a ki tulhalmozott teendői dacára is nemcsak mint hivatalnok buzgolkodik a népnevelés körül, de mint édes vallásunk tagja s annak egyik hatalmas oszlopa, mindig szivén hordozza vallásunk és nemzetünk felvirágozását, előhaladását és jóllétét.

Végre még csak egy pár szót! Ismerve nevezett tanitó urak szerénységét: bocsánatukért kell esedez nem azon bátorságomért, hogy müködésük eredményét a nyilvánosság előtt — habár felületesen is bemutattam; de legyek mentve azáltal, hogy nem saját kezdeményezésemből eredt ez, hanem számos szülők kérésére, a kik igy akarják hálájukat az érdemes tanitó urak iránt némileg leróni.

Ifj. Barabás Sándor.

A sepsi-szentgyörgyi dalkör hangversenye.

Nem mondunk nagyot, ha állitjuk, hogy ezen hangverseny a közelebbi hangversenyeknek koronája volt.

Nem szorult ezen előadás hangzatos dicséretre, s oly magasztalásra, mely igen sokszor a hiány palástolására mondatik, megdicséri ez önmagát. A hallgató közönség oly élvezetes estét töltött s oly jól mulatunk, hogy ezt előre nem is reméltük; az egyes előadások a legtöbb esetben magukkal ragadták a hallgató közönséget, s egy-egy kedvenc személytől alig birt megválni.

Lengyel Teréz k. a., mint szerény ibolya, először lép a közönség elébe s szép zongorajátékával meghóditja a nagy közönséget s magával ragad egy nagy publikumot, valóban meglepett mindenkit, hogy a k. a. ily fiatalon oly könnyüséggel, és gyakorlottsággal játszik. Mig maga egy kedves jelenség, addig átérzett és a mindennapiságon felül emelkedő játéka sejtetni engedi, hogy itt egy valódi hivatott tehetség áll előttünk, mely nagygyá lenni van hivatva. Volt is jutalma tapsokban, éljenekben és virágcsokrokban, melylyel a közönség jutalmazá meg. Utána kilépik a közönség elé Pollák Mórné urhölgy és gyönyörü alt hangjával meglepte és mondhatjuk rendkivüli élvezetben részesité közönségünket; hangja gyakorlott és hatásos, s oly szabatossággal, könyüséggel énekelt,